ČSI | Česká školní inspekce

PISA 2018

Školní zpráva

První jazyková ZŠ v Praze 4

Horáčkova 1100, Praha 4 - Krč

Kód vaší školy: ZS10

Praha, leden 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1 Úvod 3
2 Šetření PISA 2018 3
3 Pojetí gramotností v šetření PISA 2018 4
4 Tabulky a grafy s výsledky 5
5 Vybraná národní zjištění z žákovských dotazníků 10
6 Semináře pro školy – didaktická inspirace s využitím uvolněných testových úloh z mezinárodních šetření 17
7 Vybrané publikace 18

1 Úvod

Školní zpráva obsahuje výsledky žáků vaší školy v hlavním sběru dat mezinárodního šetření PISA 2018. Bylo do něj zapojeno přes 7 000 žáků z 333 základních a středních škol z České republiky a proběhlo v období od konce března do začátku května 2018.

Poskytnuté údaje vám mohou naznačit, jak si vedli právě vaši žáci ve srovnání se žáky z českých škol, které byly do šetření zapojeny.

V této zprávě jsou také uvedena vybraná národní zjištění z dotazníků pro žáky (tyto výsledky jsou prezentovány souhrnně za všechny zúčastněné školy). Na konci zprávy je přehled publikací vydaných k mezinárodním šetřením PISA, PIRLS, TIMSS, včetně publikací s uvolněnými testovými úlohami z oblastí čtenářství, matematiky a přírodovědy.

Touto zprávou chceme vaší škole poděkovat za zapojení do hlavního sběru dat mezinárodního šetření PISA 2018 a za dobrou spolupráci. Doufáme, že uvedené údaje budou pro vás užitečné.

Národní zpráva s výsledky PISA 2018 a další podrobnosti k šetření PISA jsou dostupné na webové stránce České školní inspekce[1].

2 Šetření PISA 2018

Šetření PISA je zaměřeno na **patnáctileté žáky** a všechna zjištění v této zprávě se vztahují výhradně k této věkové skupině. V každé zemi zapojené do šetření PISA 2018 proběhlo testování a dotazování žáků na **reprezentativním vzorku žáků a škol**. Výsledky šetření lze tedy v každé zemi zobecnit na celou populaci patnáctiletých žáků. Školy vybralo náhodně a nezávisle mezinárodní konsorcium na základě národních podkladů. Z každé školy byli náhodně vybráni testovaní žáci. V šetření PISA nejsou vybírány celé třídy, ale žáci narození v určitém kalendářním roce. Šetření PISA 2018 se účastnili žáci narození v roce 2002.

Sestava vzorku škol vybíraných do projektu PISA 2018 v České republice umožňuje porovnávat zjištění mezi jednotlivými **druhy škol** navštěvovaných patnáctiletými žáky. V šetření PISA rozlišujeme tyto druhy škol: základní škola, víceleté gymnázium, čtyřleté gymnázium, střední odborná škola s maturitou a střední odborná škola bez maturity.

PISA zjišťuje úroveň čtenářské, matematické a přírodovědné funkční gramotnosti patnáctiletých žáků ve tříletých cyklech. Pokaždé je jedna z uvedených oblastí hlavní a zbývající dvě vedlejší. Pro hlavní oblast je vždy vypracován nový koncepční rámec a na jeho základě jsou vytvořeny nové testové úlohy, které zohledňují aktuální úvahy o tom, co by žáci měli umět a znát.

Dotazníková šetření přidávají k žákovu výsledku v testech informace o něm, jeho rodině a zázemí a o jeho škole. To obohacuje získaná data o důležité údaje a umožňuje rozpoznat jevy a trendy vázané na sociální, kulturní a ekonomickou situaci žáka a jeho postoje.

Hlavní hodnocenou oblastí sedmého cyklu mezinárodního šetření PISA 2018 byla čtenářská gramotnost.

[1] https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PISA

3 Pojetí gramotností v šetření PISA 2018

Čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost je schopnost porozumět textu, přemýšlet o něm, posuzovat ho, zabývat se jím a používat ho k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti.

Ke zjišťování úrovně čtenářské gramotnosti se používají různé typy testových otázek, které se cíleně zaměřují na různé čtenářské dovednosti označované jako čtenářské procesy. V rámci šetření PISA 2018 se sledují tři hlavní okruhy dovedností, které čtenáři využívají, když chtějí porozumět textům, posuzovat je a využívat je k nejrůznějším účelům:

- **vyhledávání informací**
- **porozumění**
- **posuzování a uvažování**

Při uplatňování dovedností z prvních dvou okruhů pracují čtenáři především s informacemi a vztahy v textu samotném, při posuzování a uvažování nahlížejí na text s odstupem a analyzují jej s využitím znalostí o jazykových prostředcích, funkčních stylech nebo zásadách strukturování textů. Oproti minulým cyklům klade šetření PISA 2018 zvýšený důraz na dovednosti posuzování kvality, důvěryhodnosti a nestrannosti textů, které jsou nezbytné pro čtení textů v prostředí internetu.

Při hodnocení čtenářské gramotnosti PISA dále zjišťuje, zda žáci dovedou uplatňovat své čtenářské dovednosti při práci s různými typy textů. Vzhledem k rostoucímu trendu čtení elektronických textů zavádí PISA 2018 nové dělení na dva typy textů:

- **samostatné texty** – mají jednoho autora, který je napsal v jednom čase
- **soubory textů –** obsahují texty různých autorů nebo texty jednoho autora psané v různých časech

Práce se soubory textů je typická pro čtení v prostředí internetu a kromě tradičních čtenářských procesů vyžaduje dovednosti nového typu založené na porovnávání různých textů na stejné téma. Soubory textů byly částečně využívány i v minulých cyklech šetření PISA, nyní jsou však do testu čtenářské gramotnosti záměrně zařazeny úlohy, v nichž texty v jednom souboru vyjadřují různá stanoviska, vzájemně si odporují nebo se liší z hlediska kvality a důvěryhodnosti. V situaci, kdy se takové soubory textů běžně vyskytují v elektronických médiích, je důležité zjistit, jak si s nimi žáci umí poradit.

Přírodovědná gramotnost

Přírodovědná gramotnost v šetření PISA sice zjišťuje základní znalosti a vědomosti žáků, avšak převážně se zaměřuje na jejich dovednosti a schopnosti, mezi které patří nejen správná práce s pojmy a třídění dat, ale také interpretace výsledků nebo přemýšlení o nastavení vědeckých pokusů. V cyklu PISA 2015 byl zaveden nový typ úloh, které jsou sestavené právě pro účely přírodních věd – simulační a interaktivní úlohy vycházejí z výzkumných metod fyziky, chemie, biologie a geografie. Počítačové prostředí umožňuje žákům modelovat pokusy ve virtuální laboratoři a dělat závěry na základě získaných údajů.

Matematická gramotnost

Všechny úlohy v projektu PISA vycházejí z reálných situací a lze je přirovnat ke slovním úlohám, které mají prověřit matematické schopnosti a dovednosti žáků. Ti musí úlohu ze zadání pochopit a stanovit správný postup řešení, což jim umožní popisovat, vysvětlovat a předpovídat sledované jevy.

4 Tabulky a grafy s výsledky

Tabulky a grafy obsahují údaje o celkových výsledcích žáků jednotlivých druhů škol a výsledky žáků vaší školy. Výsledky jsou prezentovány tak, aby umožnily srovnání výsledků žáků vaší školy s výsledky žáků ostatních škol stejného druhu.

Základní způsob prezentování výsledků z testů šetření PISA je **pomocí dosaženého průměrného bodového skóre** (počtu bodů na gramotnostní škále). V hlavní testované oblasti (čtenářské gramotnosti) jsou vedle celkové gramotnostní škály k dispozici i dílčí škály, které umožňují porovnat výkony žáků v různých složkách čtenářské gramotnosti.

Tabulka 1: Výsledky žáků v České republice

Tabulka udává průměrná bodová skóre českých žáků podle druhu školy a jejich průměr za celou republiku ve sledovaných gramotnostech.

Gramotnost	Druh školy					ČR celkem
	Základní škola	Víceleté gymnázium	Čtyřleté gymnázium	SOŠ s maturitou	SOU bez maturity	
Čtenářská gramotnost	458	594	579	508	409	**490**
Matematická gramotnost	470	596	582	513	428	**499**
Přírodovědná gramotnost	468	600	575	510	423	**497**

Tabulka 2:

V tabulce je uvedeno průměrné bodové skóre dívek, chlapců a všech žáků ve sledovaných gramotnostech podle druhů škol.

Druh školy	Čtenářská gramotnost			Matematická gramotnost			Přírodovědná gramotnost		
	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem
Základní škola	472	447	**458**	465	474	**470**	464	470	**468**
Víceleté gymnázium	600	587	**594**	587	607	**596**	594	606	**600**
Čtyřleté gymnázium	581	574	**579**	574	601	**582**	569	589	**575**
SOŠ s maturitou	514	501	**508**	500	528	**513**	501	521	**510**
SOU bez maturity	413	407	**409**	406	440	**428**	402	434	**423**

Tabulky 3 a 4: Dílčí škály čtenářské gramotnosti

V tabulkách je uvedeno průměrné bodové skóre dívek, chlapců a všech žáků v jednotlivých dílčích škálách čtenářské gramotnosti podle druhů škol.

Druh školy	Vyhledávání informací			Porozumění			Posuzování a uvažování		
	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem
Základní škola	473	448	**459**	469	442	**454**	465	447	**455**
Víceleté gymnázium	604	590	**597**	604	588	**596**	604	594	**599**
Čtyřleté gymnázium	583	576	**581**	584	576	**581**	583	581	**582**
SOŠ s maturitou	519	505	**513**	512	499	**506**	509	507	**508**
SOU bez maturity	410	404	**406**	406	401	**403**	402	401	**402**

Druh školy	Samostatný text			Soubor textů		
	dívky	chlapci	celkem	dívky	chlapci	celkem
Základní škola	465	437	**449**	473	451	**461**
Víceleté gymnázium	598	582	**591**	607	598	**603**
Čtyřleté gymnázium	579	572	**577**	588	586	**588**
SOŠ s maturitou	509	497	**504**	516	507	**512**
SOU bez maturity	401	394	**397**	408	409	**409**

Tabulka 5: Školní výsledky

V tabulce je uvedeno průměrné bodové skóre dívek, chlapců a všech žáků druhu školy, do kterého patří testovaní žáci vaší školy, a průměrné skóre dívek, chlapců a všech testovaných žáků vaší školy. Výsledky jsou uvedeny pro všechny sledované gramotnosti.

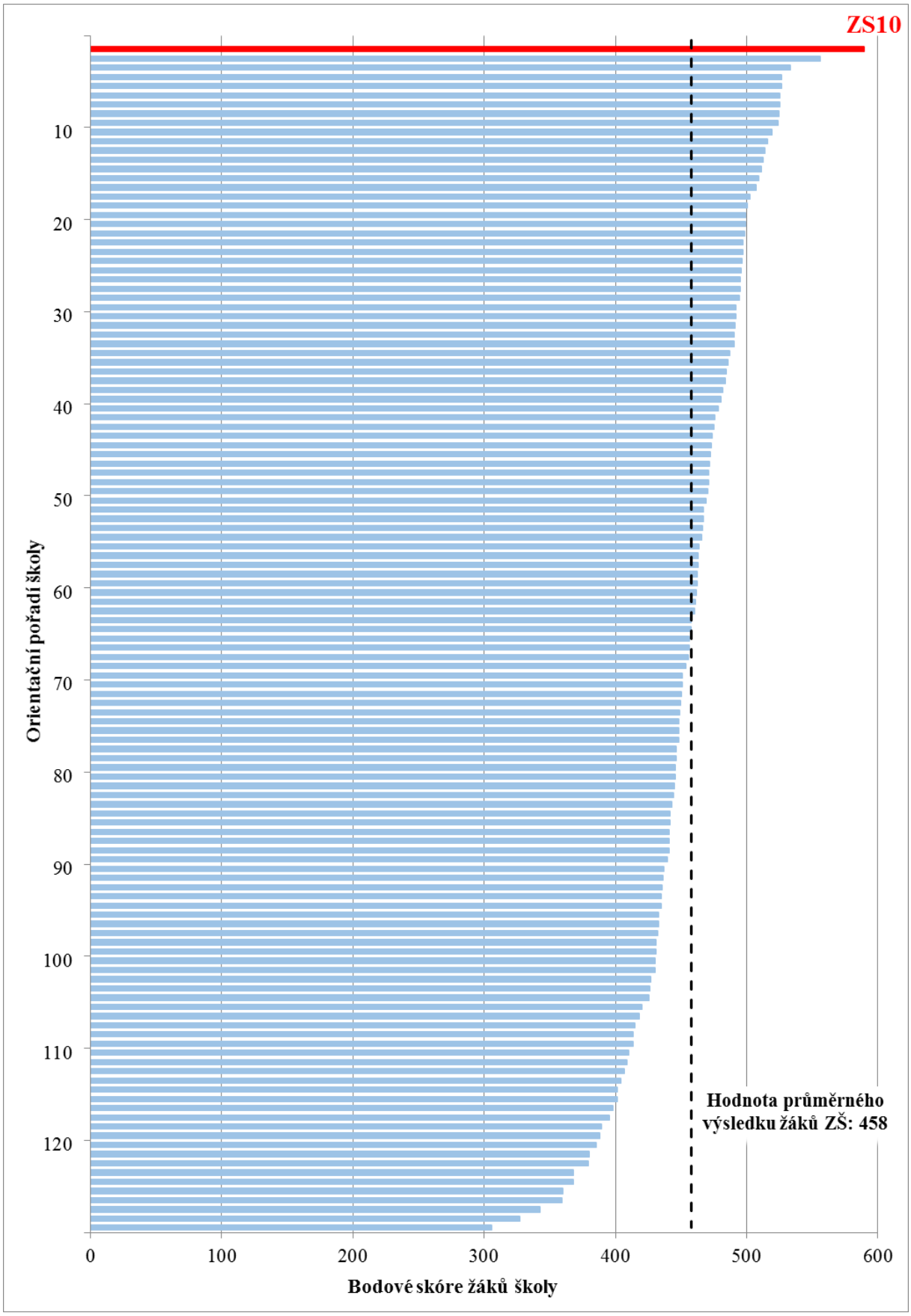
Gramotnost	Všechny základní školy			Vaše škola		
	dívky	chlapci	průměr	dívky	chlapci	průměr
Čtenářská gramotnost	472	447	**458**	571	630	**589**
Matematická gramotnost	465	474	**470**	560	635	**584**
Přírodovědná gramotnost	464	470	**468**	565	638	**588**

Grafy 1 – 3: Srovnání výsledku žáků vaší školy vůči žákům ze stejného druhu školy

Grafy na následujících stranách zobrazují výsledky žáků jednotlivých zúčastněných škol stejného druhu ve čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti. Školy jsou řazeny sestupně podle průměrného bodového skóre.

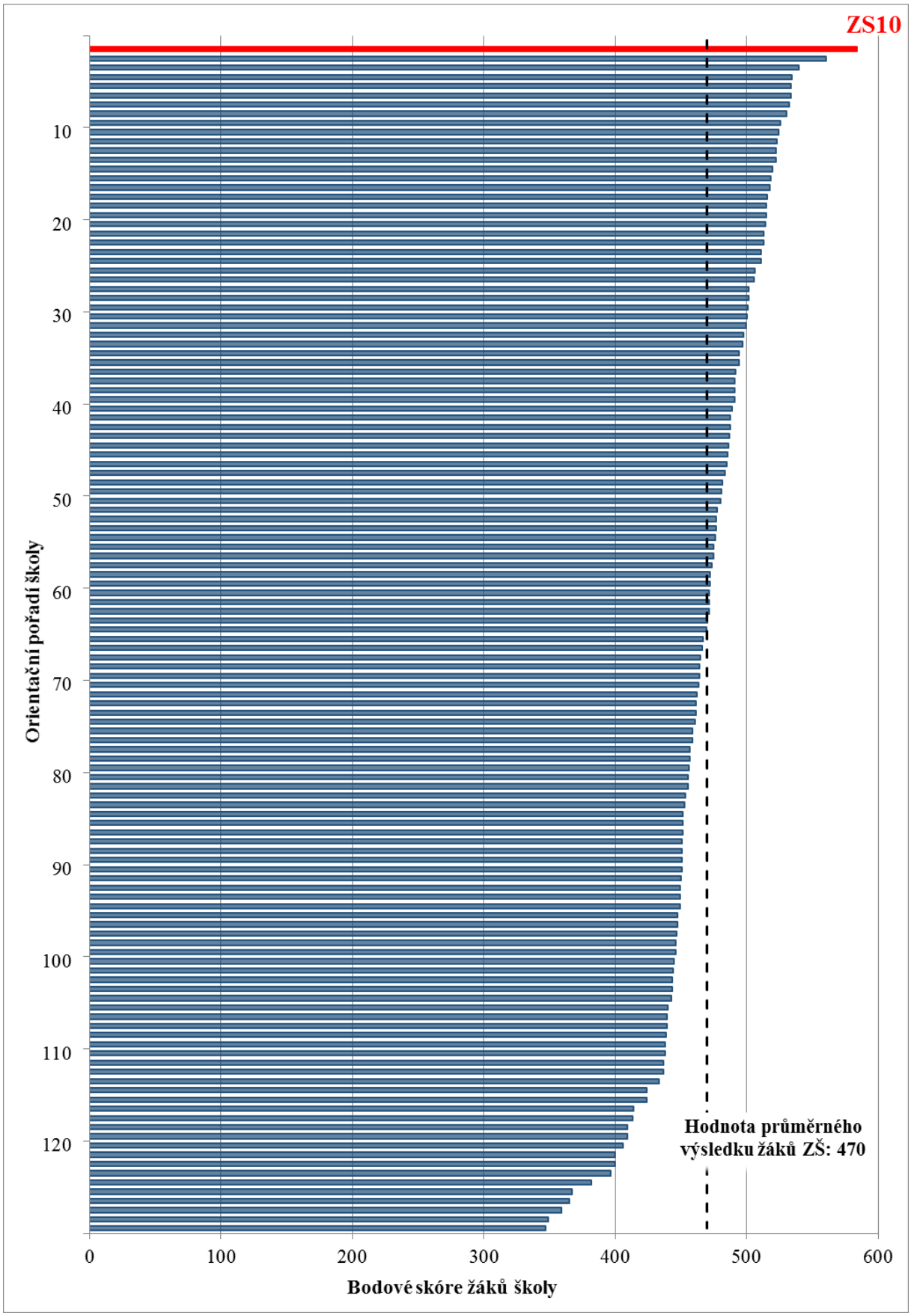
Graf 1 **Čtenářská gramotnost – základní školy**

Výsledek žáků vaší školy je v grafu zvýrazněn červeně

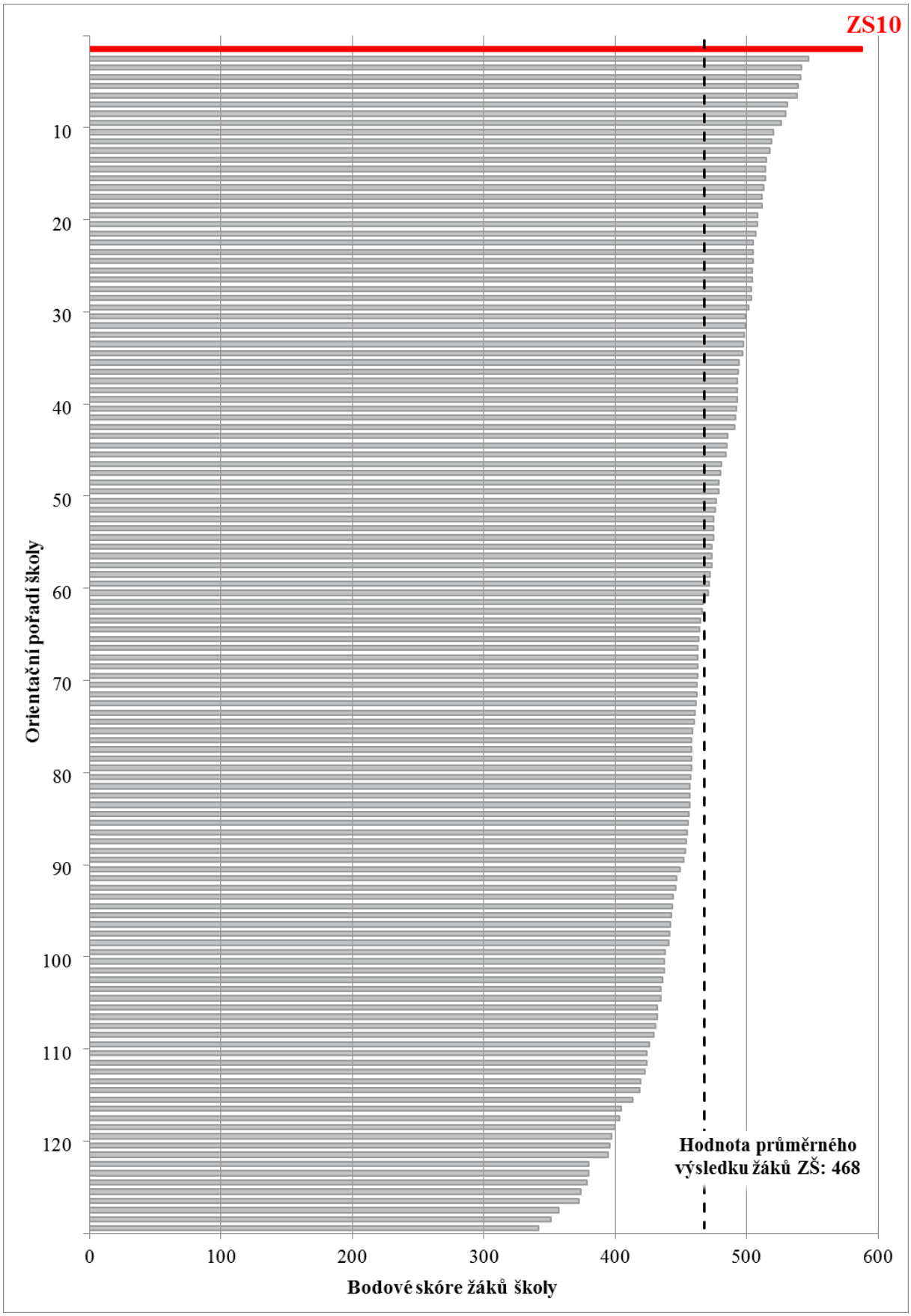
Graf 2 **Matematická gramotnost – základní školy**

Výsledek žáků vaší školy je v grafu zvýrazněn červeně

Graf 3 **Přírodovědná gramotnost – základní školy**

Výsledek žáků vaší školy je v grafu zvýrazněn červeně

5 Vybraná národní zjištění z žákovských dotazníků

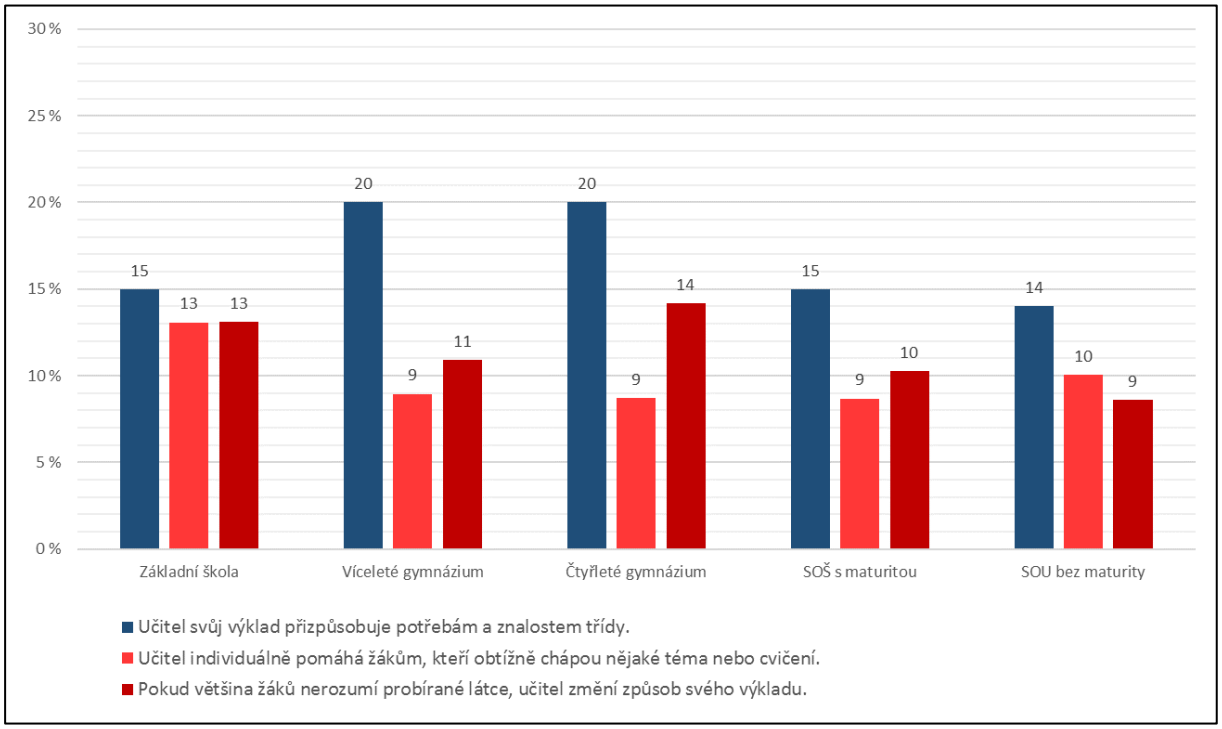
V následujících grafech najdete vybraná zjištění z žákovských dotazníků šetření PISA 2018. Výsledky jsou prezentovány souhrnnými údaji ze všech zúčastněných škol České republiky.

Graf 4 Frekvence výskytu specifických situací v hodinách českého jazyka a literatury

Otázka byla formulována takto:

Jak často dochází při hodinách českého jazyka a literatury k následujícím situacím?

Údaje v grafu znázorňují, kolik procent žáků označilo odpověď, že k nim dochází *„ve všech hodinách“* nebo *„ve většině hodin“*.

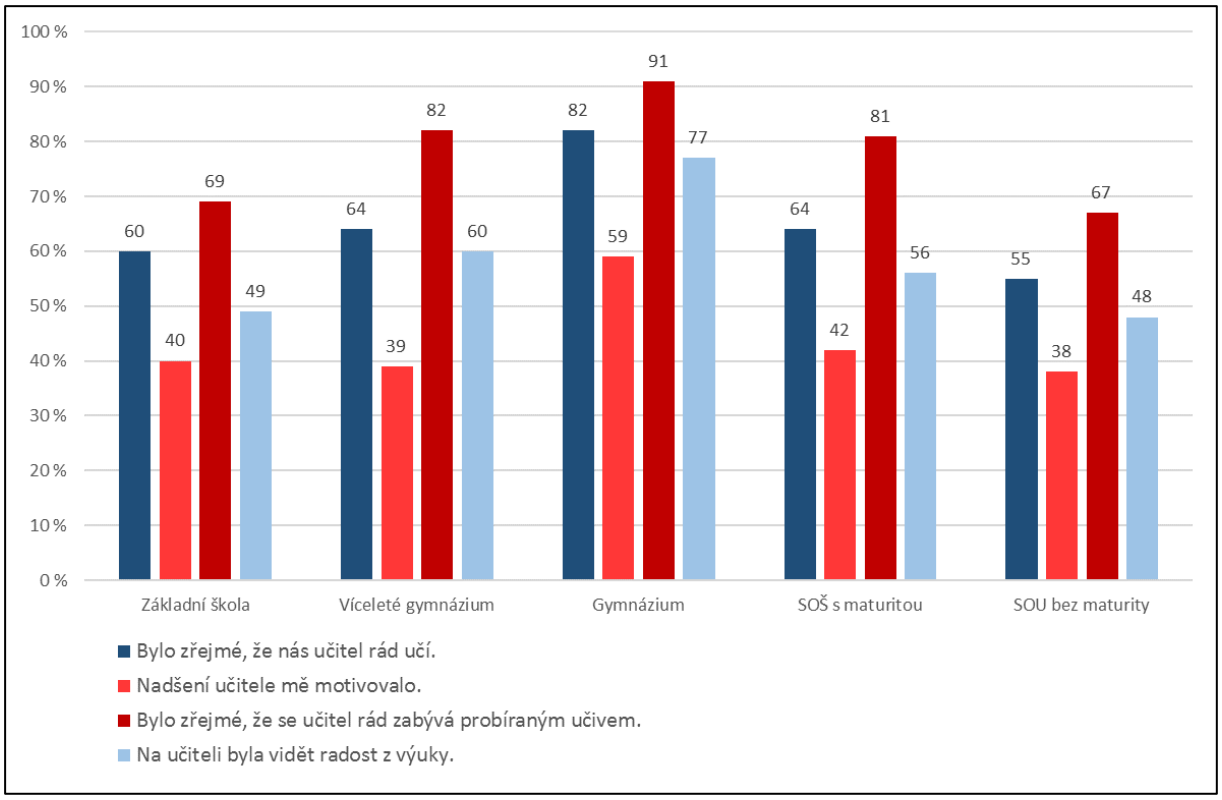

Graf 5 Role učitele českého jazyka a literatury ve výuce očima jeho žáků

Otázka byla formulována takto:

Když se zamyslíš nad dvěma posledními hodinami českého jazyka a literatury, do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími tvrzeními?

Údaje v grafu znázorňují, kolik procent žáků označilo odpověď, že s tvrzeními *„rozhodně souhlasí“* nebo *„souhlasí“*.

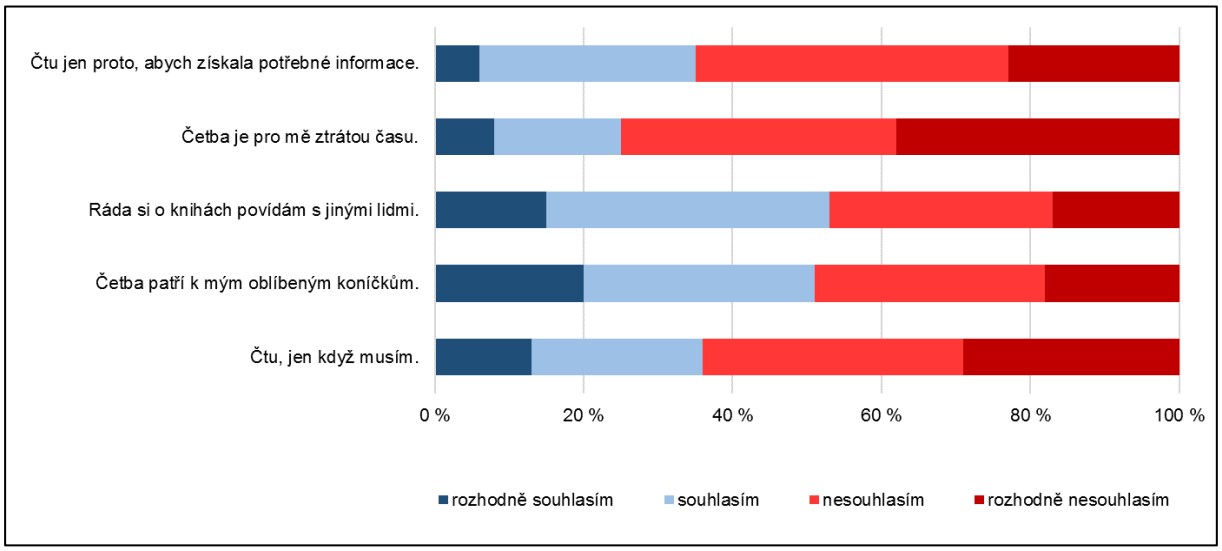

Graf 6 Obecné postoje dívek k četbě

Otázka byla formulována takto:

Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími tvrzeními o četbě?

V grafu jsou znázorněny pouze **odpovědi dívek**. Údaje jsou v procentech.

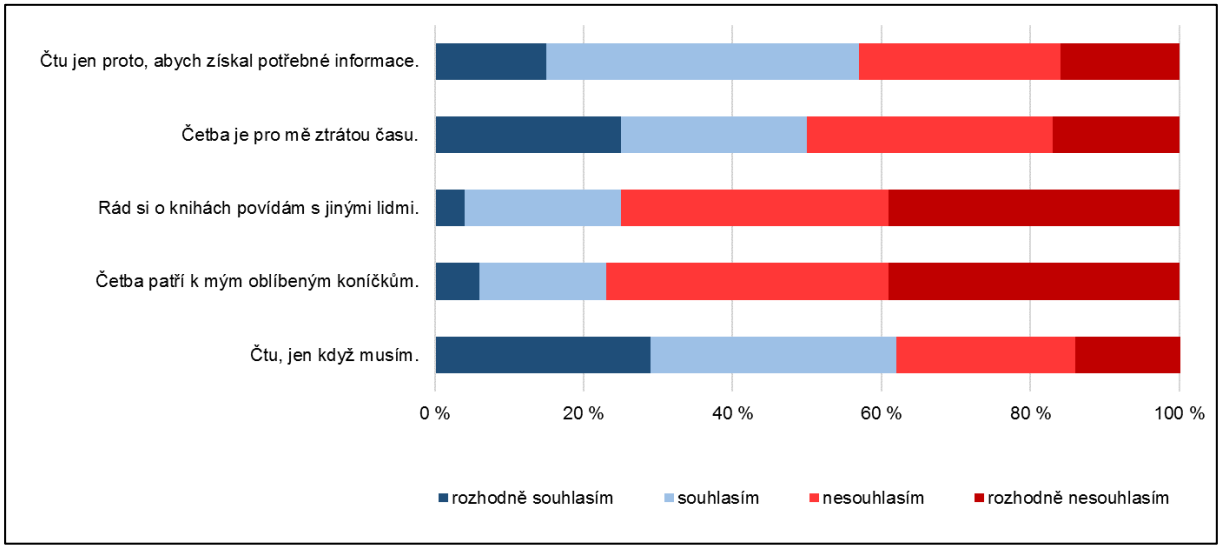

Graf 7 Obecné postoje chlapců k četbě

Otázka byla formulována takto:

Do jaké míry souhlasíš nebo nesouhlasíš s následujícími tvrzeními o četbě?

V grafu jsou znázorněny pouze **odpovědi chlapců**. Údaje jsou v procentech.

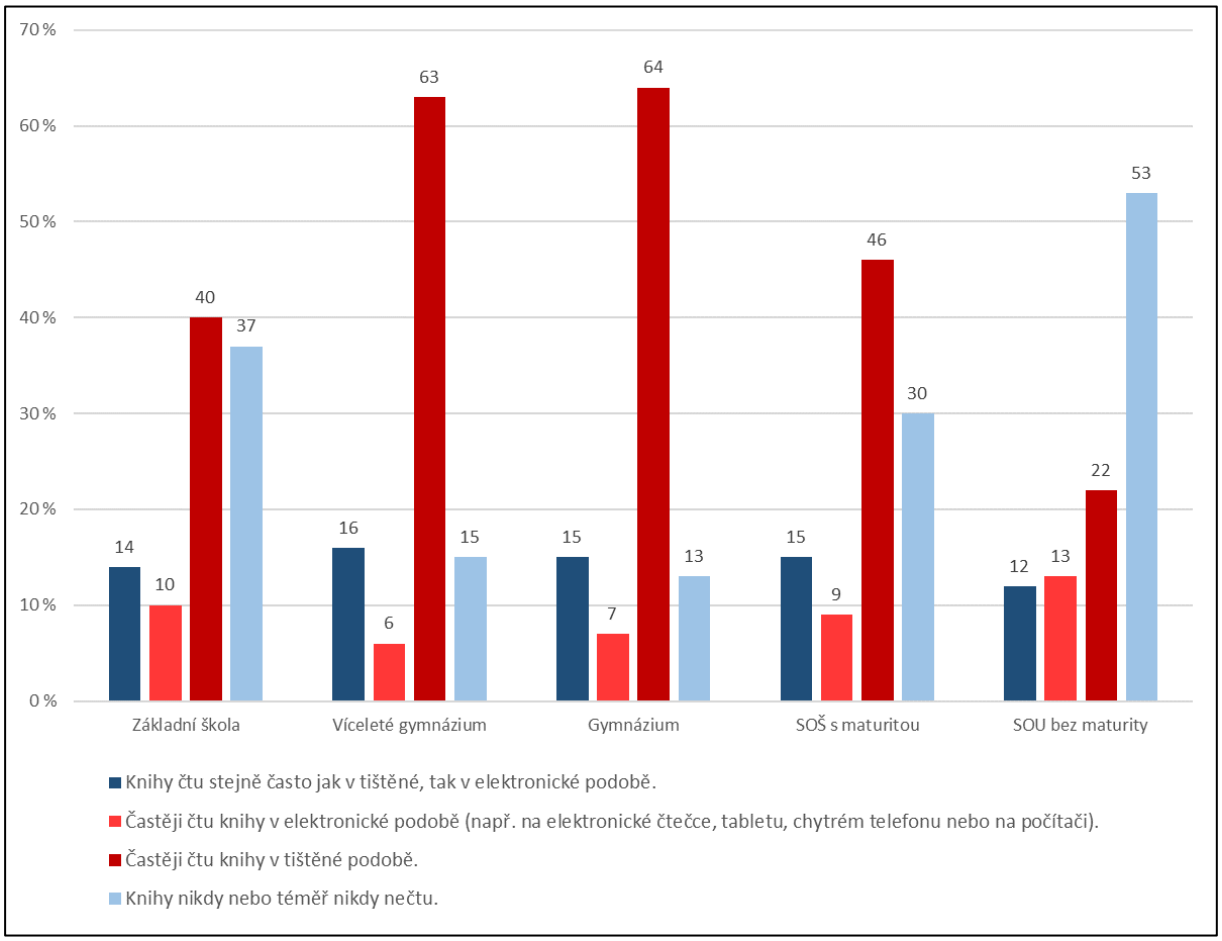

Graf 8 Způsob čtení knih

Otázka byla formulována takto:

Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje způsob, jak čteš knihy (bez ohledu na námět)?

Údaje jsou v procentech.

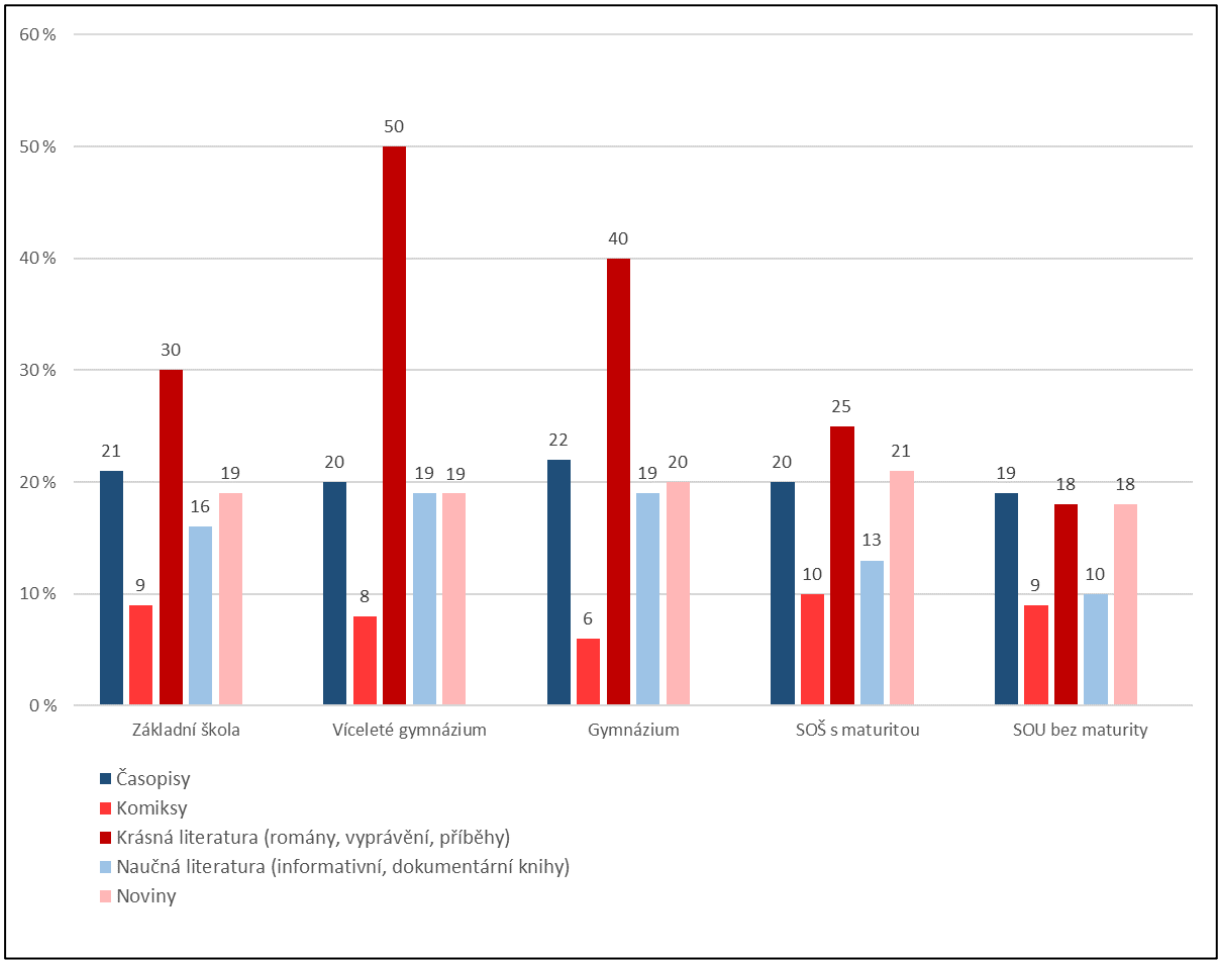

Graf 9 Frekvence četby různých typů textů z vlastního rozhodnutí – dívky

Otázka byla formulována takto:

Jak často čteš následující typy textů, protože sám/sama chceš?

V grafu jsou znázorněny **odpovědi dívek** v kategoriích *„několikrát za týden“* a *„několikrát za měsíc“*. Údaje jsou v procentech.

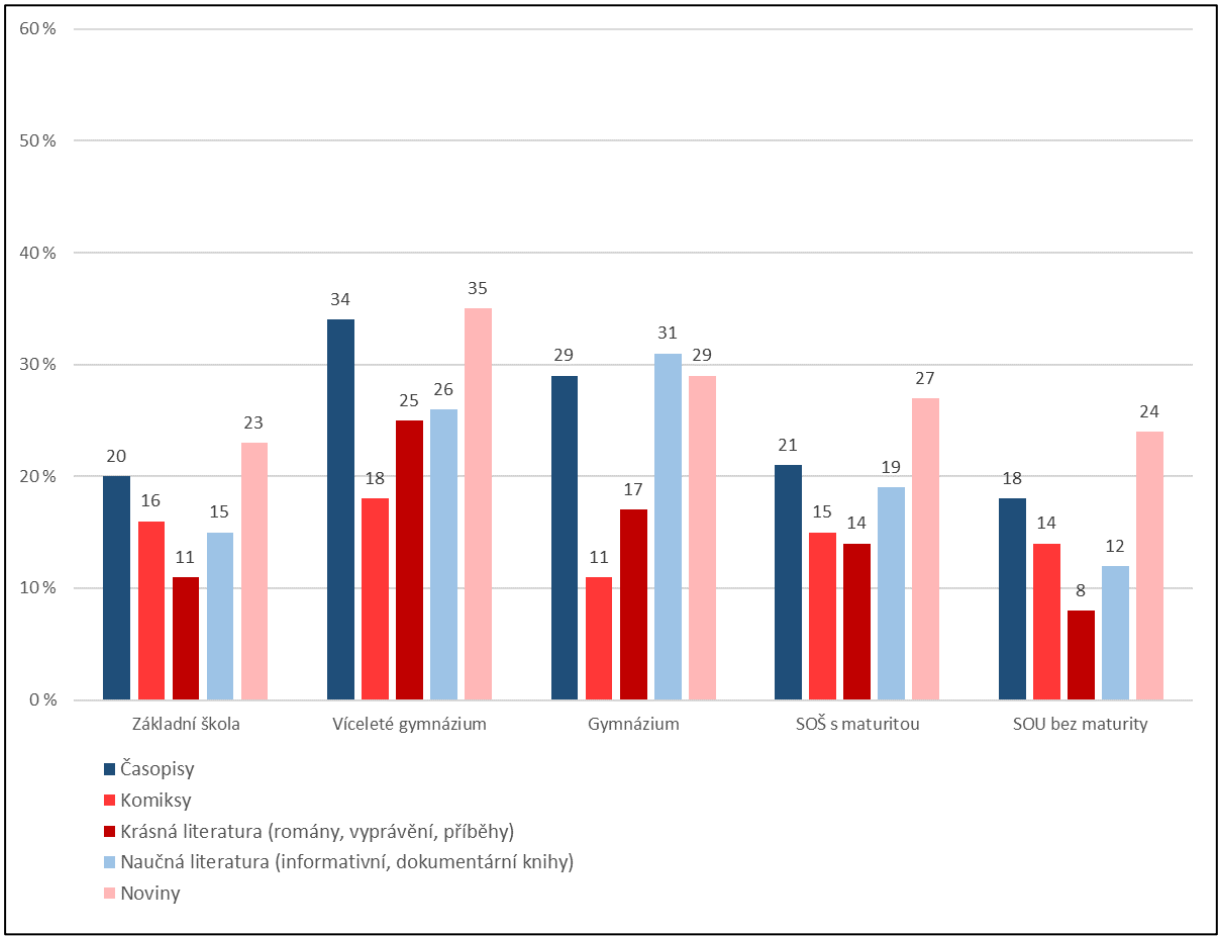

Graf 10 Frekvence četby různých typů textů z vlastního rozhodnutí – chlapci

Otázka byla formulována takto:

Jak často čteš následující typy textů, protože sám/sama chceš?

V grafu jsou znázorněny **odpovědi chlapců** v kategoriích *„několikrát za týden“* a *„několikrát za měsíc“*. Údaje jsou v procentech.

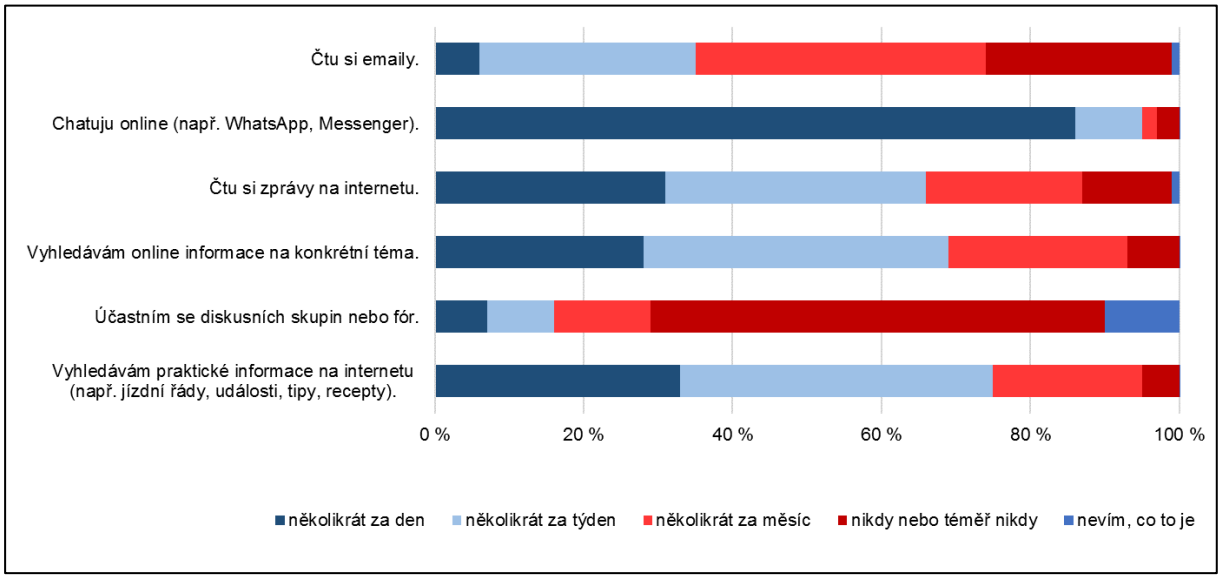

Graf 11 Frekvence činností zahrnujících čtení – dívky

Otázka byla formulována takto:

Jak často se věnuješ následujícím činnostem zahrnujícím čtení?

V grafu jsou znázorněny **odpovědi dívek**. Údaje jsou v procentech.

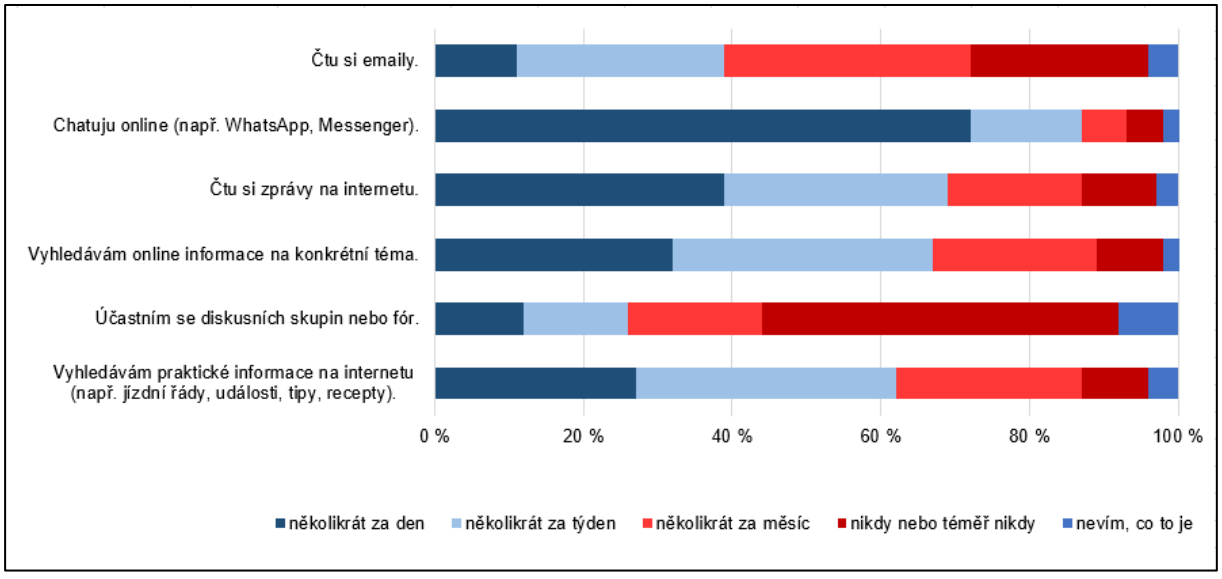

Graf 12 Frekvence činností zahrnujících čtení – chlapci

Otázka byla formulována takto:

Jak často se věnuješ následujícím činnostem zahrnujícím čtení?

V grafu jsou znázorněny **odpovědi chlapců**. Údaje jsou v procentech.

6 Semináře pro školy – didaktická inspirace s využitím uvolněných testových úloh z mezinárodních šetření

Mezinárodní šetření PISA a také TIMSS a PIRLS poskytují velmi důležité informace o výkonnosti naší vzdělávací soustavy v mezinárodním srovnání. Testové úlohy, které jsou v těchto šetřeních používány, mají výrazný didaktický potenciál, a lze se jimi inspirovat nebo s nimi pracovat přímo ve výuce.

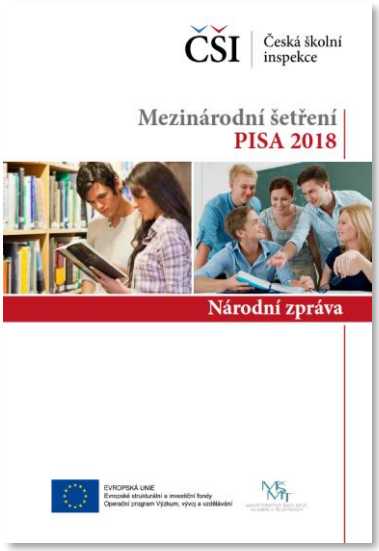
Česká školní inspekce pravidelně zveřejňuje publikace s uvolněnými úlohami z mezinárodních šetření PISA, TIMSS a PIRLS. Od roku 2017 Česká školní inspekce navíc nabízí také vzdělávací semináře pro učitele. Cílem není podrobně rozebírat metodické či teoretické aspekty šetření, ale nabídnout pedagogům možnost hlouběji porozumět záměrům a konstrukci používaných testových úloh, a poskytnout jim tak metodický námět, konkrétní tematické příklady a inspiraci pro práci s úlohami přímo ve výuce. Účastníci vzdělávacího programu se zároveň základním způsobem naučí pracovat s inspekčním systémem elektronického testování InspIS SET v modulu školního testování.

Semináře ČŠI školám nabízí bezplatně. Semináře je možné zaměřit na jednotlivé oblasti (čtenářská gramotnost, matematika a přírodověda) nebo jejich kombinaci.

Jednotlivé školy nebo skupiny škol se v případě zájmu o zorganizování semináře v jejich škole mohou **obrátit na kontaktní e-mail** (martina.pechova@csicr.cz).

7 Vybrané publikace

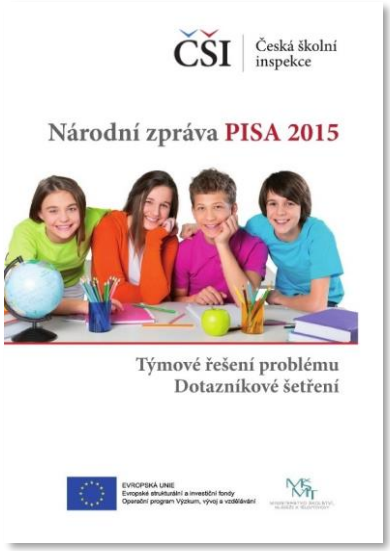
Česká školní inspekce vydala v oblasti mezinárodních šetření např. následující publikace:

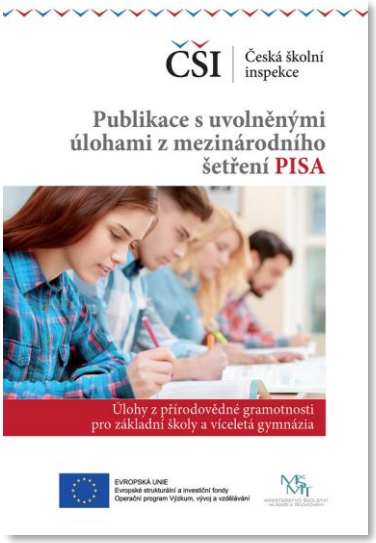
(Publikace je ke stažení zde)

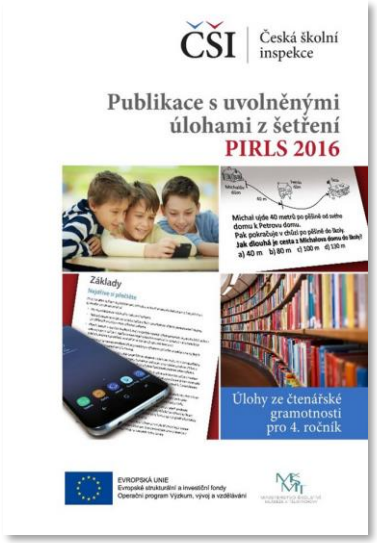
(Publikace je ke stažení zde)

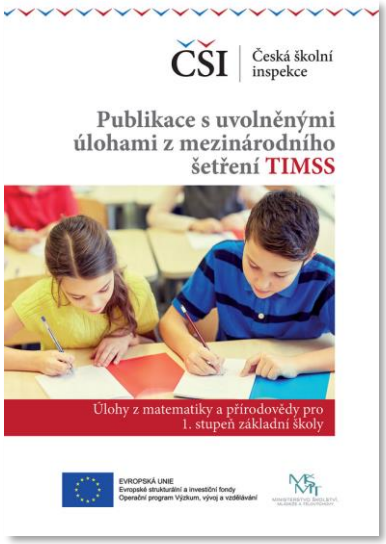
(Publikace je ke stažení zde)

(Publikace je ke stažení zde)

(Publikace je ke stažení zde)

(Publikace je ke stažení zde)